

Επιμορφωτική διαδικτυακή ημερίδα 27 Φεβρουαρίου 2021

«Τα Εικαστικά στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:

Ιδέες, Προσεγγίσεις, Προκλήσεις»,

Κωνσταντίνα Μπολιεράκη

Ζωγραφική, MArch. Σχεδιασμός-Χώρος-Πολιτισμός

Πρόταση σχεδίου μαθήματος των Εικαστικών

στο Διαδικτυακό Σχολείο

Προκειμένου να προσεγγίσω το θέμα της παρουσίασής μου θα επιχειρήσω να αναλύσω το τίτλο σε επιμέρους θεματικές ενότητες ώστε στη συνέχεια να διερευνήσουμε τη σύνδεση των επιμέρους στην παιδαγωγική διαδικασία

Αναφερόμαστε σε πρόταση για ένα σχέδιο μαθήματος των εικαστικών

- Άρα μιλάμε για εκπαίδευση και τέχνη

Επίσης ορίζοντας το Διαδικτυακό Σχολείο ως πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας,

- αναφερόμαστε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση η οποία σήμερα συντελείται σε διαδικτυακό περιβάλλον

Η κάθε έννοια από τις προαναφερόμενες έχει μεγάλη ιστορία, με την διαφορά, ότι όσο δυναμική ανάπτυξη και αν προβλέπεται ότι θα έχει η **Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης** είναι ένα χρηστικό εργαλείο της εκπαίδευσης όπως εργαλεία είναι και τα μέσα με τα οποία διεκπεραιώνεται (πολυκείμενα-πολυαντικείμενα)

Για το σχέδιο μαθήματος των εικαστικών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση προτείνουμε μικρές θεματικές ενότητες με δομή¹, συνοχή² και συνεκτικότητα³. Πρακτική που απαντάει στο αίτημα της ανάγκης να φτιάχνουμε σύνολα από τα μέρη και στο ότι η μορφή που αντιλαμβανόμαστε καθορίζεται από κανόνες απλοποίησης συγγένειας και συμμετρίας⁴

Στο διαδικτυακό σχολείο, προσέρχονται μαθητές από διαφορετικές περιοχές, που η υγεία τους ή θέματα υγείας στο στενό οικογενειακό τους περιβάλλον δεν τους επιτρέπουν, για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο, να συμμετέχουν στις εργασίες του σχολείου δια ζώσης. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι νέοι μαθητές εντάσσονται στις εργασίες του διαδικτυακού σχολείου καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, ενώ κάποιοι μαθητές επιστρέφουν στις σχολικές τάξεις όταν πλέον δεν συντρέχουν οι λόγοι που τους ανάγκαζαν να παρακολουθούν τα μαθήματα σε αυτό το πλαίσιο.

Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση αποτελεί έναν τρόπο για την συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας υπό δεδομένες συνθήκες .

Είναι ευκαιρίες μάθησης, με ατομική μελέτη ως προς τον χώρο και τον χρόνο (Βέβαια αυτό σημαίνει πολλαπλάσια προσπάθεια και χρόνο τόσο από τον μαθητή όσο και από τον διδάσκοντα)

αξιοποιείται ως γέφυρα μεταξύ σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης.

¹ Δομή: επιμέρους στοιχεία συνδέονται σε ένα ενιαίο σύνολο (Μπαμπινιώτης, Γ., (2002), *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας)

² συνοχή: η δύναμη που εμποδίζει την διάσπαση ενός όλου(Μπαμπινιώτης, Γ., 2002)

³ συνεκτικότητα: ιδιότητα νοημάτων με αλληλουχία για κατανόηση περιεχομένου (Μπαμπινιώτης, Γ., 2002)

⁴ Αντωνιάδης Κ., *Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2002

κάθε φορά θέτουμε μικρούς και ρεαλιστικούς στόχους, ώστε η μάθηση να δομείται σταδιακά

Αλλά η ενότητα της τάξης διαφοροποιείται ως έννοια από το τρόπο που ήδη γνωρίζουμε. Αυτό σημαίνει ότι τις σταθερές που θα διέπουν την επικοινωνία μας ως ομάδα θα πρέπει να τις αναζητήσουμε σε διαφορετικά σημεία. Και αφού δεν μπορούμε να ορίσουμε ότι θα έχουμε ένα σχετικά ομοιογενές επίπεδο στους μαθητές της ομάδας, πέραν της ηλικίας, μπορούμε να συμβάλλουμε ώστε στα επιμέρους στάδια της σπουδής τους να είναι ικανοί να επεξεργαστούν την πληροφορία, εξάλλου «κάθε άτομο μαθαίνει με το δικό του μοναδικό τρόπο» . Γεγονός που ενισχύεται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αφού ο/η κάθε ένας/μία μέσα από τις δικές του αναζητήσεις και προσλαμβάνουσες επικεντρώνεται σε διαφορετικά σημεία του νέου διδακτικού υλικού και οδηγείται και σε διαφορετικές συνάψεις.

Σε κάθε περίπτωση μέσω της εκπαίδευσης οι αντικειμενικές αξίες κωδικοποιούνται και γίνονται υποκειμενική πρακτική στο μαθητή.⁵ Ενώ μέσω του μαθήματος των εικαστικών η θεωρία μετεξελίσσεται σε πράξη και βίωμα, **όμως στη εξ αποστάσεως εκπαίδευση γίνεται μια μετατόπιση**. Αν στο συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης ο σύμβουλος – καθηγητής καθοδηγεί την εκπαίδευση των μαθητών⁶ και το διδακτικό υλικό υποστηρίζει το έργο του, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αυτός που διδάσκει είναι το διδακτικό υλικό⁷.

⁵ Καλούρη - Αντωνοπούλου, Ρ., (1999), *Αισθητική Αγωγή*, Αθήνα: Ελλην

⁶ Frey, K. (1980) *Η μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Αφοί Κυριακίδη.

⁷ (<http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>)

Ο σύμβουλος –καθηγητής υποστηρίζει το διδακτικό υλικό μέσα από μία διαδικασία αλληλοσυμπλήρωσης του έργου και ενθαρρύνει τη διαδικασία της μάθησης, που εξαρτάται τόσο από τον διδάσκοντα όσο και από τον μαθητή αλλά και τις υπάρχουσες συνθήκες.

Η εκπαιδευτική διαδικασία έχει σκοπούς θέτει στόχους παράγει αποτελέσματα, αντίστοιχα θέματα πραγματεύεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, με την διαφορά ότι πραγματώνεται **δια μέσου** του τεχνολογικού εξοπλισμού που είναι απαραίτητος σήμερα για τη διενέργεια της και του διδάσκοντα που υποστηρίζει το διδακτικό υλικό.

Ο μαθητής έχει ανάγκη να γνωρίζει αναλυτικά από τα πρώτα στάδια⁸ της μελέτης του:

- τι πρέπει να κάνει,
- γιατί το κάνει
- πότε πρέπει να το κάνει
- πώς να το κάνει, και τέλος,
- αν το έκανε σωστά

Στο πλαίσιο του μαθήματος των Εικαστικών η εκπαίδευση περί της τέχνης υλοποιείται μέσω της τέχνης με μεθοδολογίες που προάγουν τον πειραματισμό, την παρατηρητικότητα και την κρίση,⁹ που σχετίζονται αντιστοίχως με τις ιδιότητες¹⁰ κάθε έργου τέχνης δηλαδή φαντασία¹¹, δημιουργικότητα¹² και αυθεντικότητα ή πρωτοτυπία¹³. Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον όλα είναι

⁸ <http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

⁹ Μπολιερακη Κλ., Μπολιερακη Κ., *ΤΕΧΝΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ*, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, ΠΕΣΥΠ- Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε, 2015

¹⁰ Λάββας, Γ., *Ιστορία της Τέχνης. Παράλληλο κείμενο*, Πάτρα: ΕΑΠ, 2006

¹¹ **φαντασία** είναι η ικανότητα της διάνοιας να συνθέτει νέες παραστάσεις (Λάββας, Γ., (2006)

¹² **δημιουργικότητα** σχετίζεται με τη νοημοσύνη και τη γνωστική λειτουργία (Λάββας, Γ., (2006)

¹³ **αυθεντικότητα ή πρωτοτυπία** αφορά στην πραγμάτωση μιας πρωτότυπης ιδέας ανεξάρτητα αν υλοποιείται με δεξιότητες (Λάββας, Γ., (2006)

κείμενα -εικόνες. Το διδακτικό υλικό αφορά στο κυρίως κείμενο¹⁴ με τα προκείμενα¹⁵ και τα μετακείμενα¹⁶

Η συνοχή και η αλληλεπίδραση των κειμένων βρίσκονται σε σχέση και εξάρτηση χωρίς να ορίζονται χρονικά ως – «προ» ή – «μετά», αλλά είναι αναπόσπαστα μέρη της ανάπτυξης των κυρίως κειμένων.

Εξάλλου σύμφωνα με τη θεωρία της ολικής μορφής¹⁷

«το όλον είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των επιμέρους μερών του».

Έτσι ο κύριος κορμός του διδακτικού υλικού αποτελείται από ένα σταθερό κείμενο, ανεπτυγμένο με επιστημονική συνοχή. Τα προκείμενα βοηθούν τους μαθητές να γεφυρώσουν τις προϋπάρχουσες γνώσεις του με τα νέα γνωστικά δεδομένα. Τα μετακείμενα στη πραγματικότητα αποτελούν μηχανισμό ελέγχου των μαθητών σχετικά με τα νέα δεδομένα που έχουν εισαχθεί την πορεία της μάθησης τους

-Η εκπαίδευση απαιτεί το ήθος και τον μύθο¹⁸.

Το ήθος¹⁹ διαμορφώνει συμπεριφορές. Ο μύθος²⁰ εμπνέει. Με τις παραπάνω σκέψεις θα αναφερθώ με κάποια παραδείγματα στον τρόπο παρουσίασης του μαθήματος των εικαστικών στο διαδικτυακό σχολείο :

Κάθε μάθημα αποτελεί μια αυτοτελή ενότητα (πχ σημεία, γραμμές, οι τονικές διαβαθμίσεις τα σχήματα τα χρώματα οι υφές τα μεγέθη οι συνθέσεις-κ.α.) που παρουσιάζεται στους/ις μαθητές/τριες σύγχρονα, ενώ

¹⁴ **κυρίως κείμενο** που είναι ο κύριος κορμός του διδακτικού υλικού αποτελείται από ένα σταθερό κείμενο, ανεπτυγμένο με επιστημονική συνοχή(<http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>)

¹⁵ **τα προκείμενα** βοηθούν τους μαθητές να γεφυρώσουν τις προϋπάρχουσες γνώσεις του με τα νέα γνωστικά δεδομένα(<http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>)

¹⁶ **τα μετακείμενα** στη πραγματικότητα αποτελούν μηχανισμό ελέγχου των μαθητών σχετικά με τα νέα δεδομένα που έχουν εισαχθεί την πορεία της μάθησής τους(<http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>)

¹⁷ Αντωνιάδης Κ., Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2002

¹⁸ Παπαδόπουλος, Γ., Μυθοπλασία , Βίωμα και παιδεία. Διδασκαλίας Τεχνη: θεωρία και Εφαρμογές, εκδ. ψηφίδα, Αθήνα, 2012

¹⁹ Μέσω του ήθους εκδηλώνεται η ατομική βούληση, που οδηγεί σε συμπεριφορές(Παπαδόπουλος, Γ., 2012)

²⁰ Μέσω των μύθων μεταμορφώνονται οι εντυπώσεις σε ενσυνείδητα βιώματα(Παπαδόπουλος, Γ., 2012)

έχει ήδη αναρτηθεί ασύγχρονα, έτσι ώστε ο/η μαθητής/τρια να έχει την δυνατότητα να προβληματιστεί και να αναπτυχθεί ένας διάλογος με παραδείγματα μέσα από την ιστορία της τέχνης και των τεχνικών υλοποίησης των έργων τέχνης. Και ακολουθείται από μια εργασία με σαφής αλλά όχι περιοριστικές οδηγίες.

Για παράδειγμα θα αναφερθούμε σε κάποιες από τις θεματικές ενότητες:

1. Γραμμή : η γραμμή παρουσιάζεται μέσα από έργα τέχνης ως μέσο για να δηλωθεί δυναμική κίνηση, ρυθμός, αυστηρότητα, εκφραστικότητα ή συναίσθημα κ.α. Οι μαθητές/τριες εξασκούνται σε ποικιλία γραμμών
2. Τονική κλίμακα : η τονική κλίμακα παρουσιάζεται μέσα από σχέδια ή φωτογραφίες. Οι μαθητές/τριες εξασκούνται σε τονικές κλίμακες, ενώ παράλληλα η γραμμή μέσα από τα σχέδια τους μετεξελίσσεται σε τόνο και σχήμα
3. Συμμετρία : η συμμετρία χρησιμοποιείται ως έννοια για να γίνει αναφορά στη συμμετρική σύνθεση
 - να δημιουργήσουμε συμμετρικές κατασκευές
 - να αναφερθούμε στην τρισδιάστατη ή ανάγλυφη προσέγγιση ενός θέματος
 - να μελετήσουμε τις αναλογίες του ανθρώπινου προσώπου
 - να μελετήσουμε τις αναλογίες του ανθρώπινου σώματος
4. Το κολλάζ : παρουσιάζουμε την τεχνική του κολλάζ με έργα τέχνης καθώς και την ιστορία του και οι μαθητές/τριες δημιουργούν έργα με την τεχνική του κολλάζ
5. Οι υφές: Οι μαθητές/τριες ερευνούν, ανακαλύπτουν και παρουσιάζουν διαφορετικές υφές από το περιβάλλον τους

Όμως η τέχνη είναι και επικοινωνία όλες οι εργασίες παρουσιάζονται σε μορφή power point αρχείου, ώστε η πρακτική της αποστασιοποίησης να λειτουργεί επικοινωνητικά, αναδεικνύοντας τα θετικά στοιχεία, όπως

αυτά έχουν προκύψει μέσα από τον προβληματισμό των μαθητών/τριών και έχουν αποτυπωθεί με τις δικές τους δημιουργίες

Αν το σύνθημα στον 20ο αιώνα ήταν «ακόμα περισσότερη εκπαίδευση για τους μη έχοντες και μη γνωρίζοντες»,

το σύνθημα στον 21ο αιώνα θα πρέπει να είναι «προσβάσιμη και ποιοτικότερη εκπαίδευση για όλους»²¹

όμως για την ποιότητα είναι αποφασιστική η συμβολή του εκπαιδευτικού που θα υποστηρίξει το διδακτικό υλικό

Αναφορές

- Αντωνιάδης Κ., (2002), *Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Frey, K. (1980) *Η μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Αφοί Κυριακίδη.
- Καλούρη - Αντωνοπούλου, Ρ., (1999), *Αισθητική Αγωγή*, Αθήνα: Ελλην
- Λάββας, Γ.,(2006), *Ιστορία της Τέχνης, Παράλληλο κείμενο*, Πάτρα: ΕΑΠ
- Μπαμπινιώτης, Γ., (2002), *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας
- Μπολιερακη Κλ., Μπολιερακη Κ., (2015), **ΤΕΧΝΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ**, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, **ΠΕΣΥΠ- Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε**
- Παπαδόπουλος, Γ., (2012), *Μυθοπλασία, Βίωμα και Παιδεία. Διδασκαλίας Τέχνη: Θεωρία και Εφαρμογές*, εκδ. Ψηφίδα, Αθήνα
- <http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

²¹ <http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

